

038. Bijbelstudie over de MAALTIJD DES HEREN - S'UDAT HA'ADON סעודת האדון

Eén van de hoogtepunten in het leven van zowel elke Messiasbelijdende Joodse קהילה Q'hila [gemeente] alsook van elke christelijke kerk is een rituele maaltijd, die op gezette tijden wordt gevierd, waarbij volgens de Bijbelse voorschriften ongezuurd brood en zoete rode wijn behoren te worden uitgedeeld en genuttigd ter gedachtenis aan het verzoenend offer van Yeshua haMashiach [Jezus Christus]. Evenals bij vrijwel alle Bijbelse inzettingen het geval is, heerst helaas ook hierover een grote verdeeldheid in opvattingen en praktische invullingen. Het begint al bij de naam. In de rooms-katholieke kerk worden daarvoor namelijk de volgende benamingen gebruikt: Eucharistie, Misoffer en Communie, terwijl men het in de protestantse kerken heeft over het Heilig Avondmaal. In de orthodoxe en koptische kerken wordt eenvoudig gesproken over “de maaltijd gebruiken”, in het Grieks δειπνέω deipnēō. De meeste Messiasbelijdende Joodse gemeenten daarentegen geven de voorkeur aan de benaming die Sha'ul haShaliach [de apostel Paulus] hieraan gaf, namelijk de Maaltijd des Heren, in het Hebreeuws סעודת האדון S'udat haAdon en in het Grieks κυριακόν δειπνόν kyriakon deipnon. Deze benaming is ontleend aan een passage in het oudste document, waarin hierover melding wordt gemaakt, namelijk 1 Korintiërs 11:20-34, omstreeks 54 van de gewone jaartelling. Hierin lezen wij aldus: *“Wanneer gij dan bijeenkomt, is dat niet het eten van de Maaltijd des Heren; want bij het eten neemt ieder vooraf zijn eigen deel, zodat de een hongerig is en de ander dronken. Hebt gij dan geen huizen om te eten en te drinken? Of minacht gij zozeer de gemeente G'ds, dat gij de behoeftigen beschaamd maakt? Wat zal ik tot u zeggen? Zal ik u prijzen? Op dit punt prijs ik niet. Want zelf heb ik bij overlevering van Adonai ontvangen, wat ik u weder overgegeven heb, dat Yeshua haAdon [de Here Jezus] in de nacht, waarin Hij werd overgeleverd, een brood nam, de dankzegging uitsprak, het brak en zeide: Dit is Mijn lichaam voor u, doet dit tot Mijn gedachtenis. Evenzo ook de beker, nadat de maaltijd afgelopen was, en Hij zeide: Deze beker is het Nieuwe Verbond (in het Hebreeuws ברית־החדשה B'rit haChadasha) in Mijn bloed, doet dit, zo dikwijls gij die drinkt, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls gij dit brood eet en de beker drinkt, verkondigt gij de dood des Heren, totdat Hij komt. Wie dus op onwaardige wijze het brood eet of de beker des Heren drinkt, zal zich bezondigen aan het lichaam en bloed des Heren. Maar ieder beproeve zichzelf en ete dan van het brood en drinke uit de beker. Want wie eet en drinkt, eet en drinkt tot zijn eigen oordeel, als hij het lichaam niet onderscheidt. Daarom zijn er onder u velen zwak en ziekelijk en er ontslapen niet weinigen. Indien wij echter onszelf beoordeelden, zouden wij niet onder het oordeel komen. Maar onder het oordeel des Heren worden wij getuchtigd, opdat wij niet met de wereld zouden veroordeeld worden. Daarom, mijn broeders, als gij samenkomt om te eten, wacht op elkander. Heeft iemand honger, laat hij thuis eten, opdat gij niet tot uw oordeel bijeenkomt. Het overige zal ik regelen, wanneer ik kom.”* - Litterair bezien is deze mededeling van Sha'ul [Paulus] eigenlijk het oudst. De berichten van de evangelisten zijn allen van latere datum, want Marcus schreef tussen 65 en 70 van de gewone jaartelling, Matit'yahu [Matthéüs] en Lucas tussen 70 en 80. Dat wil zeggen 35 tot 50 jaren na de laatste Sedermaaltijd, die Yeshua met Zijn Tal'midim (discipelen) hield. Aan de andere kant zou Marcus zijn formulering van Petrus kunnen hebben. Tamelijk zeker is, dat Paulus zijn overlevering pas via de gemeente in Antiochië kreeg. Sommige historici zijn van mening dat de Maaltijd des Heren in de eerste gemeenten het middelpunt van de eredienst zou hebben gevormd. Volgens de historicus Lietzmann bestond er zelfs een dubbele traditie, namelijk de Jeruzalemse en de Paulinische. De eerste is een Avondmaalsgemeenschap, waarin men met grote vreugde de tegenwoordigheid van de opgestane Heer beleefde. De tweede zou een gedachtenisviering van Zijn dood geweest zijn, uitgroeiend tot de dankzegging voor Zijn offer. Het is echter veel waarschijnlijker, dat de herinnering aan de dood van Yeshua reeds vanaf het begin verbonden was met de feeststemming over Zijn Opstanding en werd gezien in zijn heilsbetekenis.

Ontaarding en afgoderij

Terwijl de Messiasbelijdende Joden in de eerste gemeente elke dag eendrachtig in de tempel waren, het brood aan huis braken en hun maaltijden met blijdschap en eenvoud des harten gebruikten, G'd loofden en in de gunst bij het gehele volk stonden (מִפְעֻלוֹת Mif'alot [Handelingen] 2:46), bleven bij de latere gemeenten, die voornamelijk uit niet-joodse gelovigen bestonden, ontsporingen van het Avondmaal niet uit. Het ontaarde vaak in drinkgelag en schranspartijen. Dit gedrag keurde Sha'ul [Paulus] in zijn reeds aangehaalde eerste brief aan de Korinthiërs met scherpe bewoordingen af, zoals wij hierboven hebben kunnen lezen! Daarnaast bleek het voor de gelovigen uit de heidenen moeilijk te zijn om duidelijk onderscheid te kunnen maken tussen de Maaltijd des Heren en de heidense offermaaltijden ter ere van de afgoden, en zoals wij aan de huidige vermenging van Bijbelse en heidense feestdagen kunnen zien, hebben ze daar tot de dag van vandaag nog steeds moeite mee. Ook de vervanging van de Bijbelse Shabat door de heidense zondag moeten wij in dit licht zien. De Eeuwige verwacht van ons, dat wij een duidelijke keuze maken en Hij verafschuwt vermenging van Bijbelse en heidense inzettingen! Sha'ul reageerde dan ook buitengewoon fel op deze praktijken: *“Daarom dan, mijn geliefden, ontvlucht de afgoderij! Ik spreek immers tot verstandige mensen; beoordeelt dan zelf, wat ik zeg. Is niet de beker der dankzegging, waarover wij de dankzegging uitspreken, een gemeenschap met het bloed van Christus? Is niet het brood, dat wij breken, een gemeenschap met het lichaam van Christus? Omdat het één brood is, zijn wij, hoe velen ook, één lichaam; wij hebben immers allen deel aan het éne brood. Ziet, hoe het gaat bij het Israël naar het vlees: hebben niet zij, die de offers eten, gemeenschap met het altaar? Wat wil ik hiermede dan zeggen? Dat een afgodenoffer iets is, of dat een afgod iets is? Integendeel, dat hun offeren een offeren is aan boze geesten en niet aan G'd en ik wil niet, dat gij in gemeenschap komt met de boze geesten. Gij kunt niet de beker des Heren drinken en de beker der boze geesten, gij kunt niet aan de tafel des Heren deel hebben en aan de tafel der boze geesten. Of willen wij de Here tot naijver wekken? Zijn wij soms sterker dan Hij?”* (1 Korinthiërs 10:14-22). Sha'ul wilde geen halfslachtigheid! Niet alleen ter wille van de 'zwakken' in de gemeente moeten de 'sterken' niet naar heidense offermaaltijden gaan, óók ter wille van zichzelf. Ze moeten namelijk niet denken dat zij wel immuun zijn voor de afgoderij bij deze maaltijden. Ze moeten die daarom ontvluchten. Zo een offermaaltijd is niet onschuldig! Je bent daar op het terrein waar de boze geesten hun macht laten gelden! Ten einde de gelovige Korinthiërs terug te houden van gemeenschap met afgodendienaars en hen zo voor zondige daden te bewaren, stelde Sha'ul hun het voorbeeld voor ogen van Zijn eigen volk, de Joden! Zij genoten grote voorrechten, maar door zich schuldig te maken aan gruwelijke afgoderij, haalden zij zeer zware straffen over zich. De zonde van het gouden kalf wordt vermeld in שמות Sh'mot [Exodus] 32. Eerst offerden ze aan hun afgod; daarna vierden zij het offerfeest, en toen vingen ze aan te dansen. Ofschoon hier enkel eten en drinken genoemd wordt, is de offermaaltijd bedoeld. Sha'ul bespreekt dit geval voor de Korinthiërs, die in verzoeking waren om feest te vieren met heidense offeranden, dingen die de heidenen de afgoden geofferd hadden. Ook al doen ze verder niet mee aan heidense praktijken, maar zelfs het eten en drinken van de offeranden der afgoden als geheiligde spijs, is afgoderij, waarvoor ze door het voorbeeld van de Israëlieten gewaarschuwd worden. Sha'ul spreekt de Korinthiërs aan als mondige mensen, volwassen gelovigen. Hij wil dat ze nadenken bij wat ze doen. Ze moeten beseffen dat viering van de Maaltijd des Heren en deelname aan heidense offermaaltijden elkaar uitsluiten. In de S'udat haAdon gedenken wij immers dat Yeshua Zijn lichaam geofferd heeft en dat Zijn bloed voor ons vergoten is. Daar moeten we zelf deel aan hebben en als gemeente. Wie van Yeshua is, mag niet van twee walletjes eten. Onze keuze voor Yeshua moet radicaal zijn!

Avondmaal in het Christendom

De diverse kerken en gemeenten vieren het Heilig Avondmaal op totaal verschillende tijdstippen en op verschillende manieren. Binnen het christendom, maar ook in Messiasbelijdende kringen bestaan namelijk nogal grote verschillen in opvatting, vorm, toelatingscriteria en frequentie rondom de Maaltijd des Heren. In orthodoxe, katholieke, anglicaanse en lutherse kerken vindt deze plaats doordat de gelovigen, bij het altaar staande

of knielende, brood en wijn ontvangen en nuttigen. Terwijl vroeger alleen de priester de wijn mocht drinken mogen de 'gewone' katholieke gelovigen tegenwoordig het ouwel in de wijn dopen. In calvinistische kerken vindt het Avondmaal plaats bij aanzitting aan tafels en in evangelische gemeenten door ronddeling op de zitplaatsen. Verschillen zijn er ook in de toelatingscriteria. Terwijl men in de rooms-katholieke kerk aan de Eucharistieviering mag deelnemen nadat men de Eerste Heilige Communie heeft afgelegd (meestal reeds met 8 jaar), worden in de protestantse kerken uitsluitend degenen tot het Avondmaal toegelaten, die de Openbare Geloofsbelijdenis hadden afgelegd (meestal niet voor het 18^e jaar). In de evangelische gemeenten mogen allen die de Heer persoonlijk hebben aangenomen als Heiland en Verlosser en gedoopt zijn door onderdompeling, aan het Heilig Avondmaal deelnemen. Het opmerkelijkste verschil tussen de verschillende kerken is echter de frequentie van de viering. Er wordt namelijk heel verschillend gedacht over de vraag, hoe vaak het Avondmaal gevierd mag worden. Terwijl de Eucharistieviering in de rooms-katholieke kerken in principe elke zondag plaatsvindt, wordt het Heilig Avondmaal in de reformatorische kerken over het algemeen viermaal per jaar gevierd, in sommige kerken ook zes-, acht- of twaalfmaal. In evangelische gemeenten is dit doorgaans één keer per maand. Was dit de bedoeling toen Yeshua zei dat we Zijn laatste Sedermaal moesten herdenken? Ik denk van niet! Toen Hij de beker na de maaltijd nam met de woorden: *"Deze beker is het nieuwe verbond in Mijn bloed, doet dit, zo dikwijls gij die drinkt, tot Mijn gedachtenis,"* bedoelde Hij niet dat wij hem dikwijls, dus vaak moeten drinken, maar Hij bedoelde daarmee te zeggen: *"Elke keer als jullie deze derde beker op de Sederavond drinken (en dat is dus één keer per jaar, namelijk op de 14e Nisan), dan moeten jullie die drinken tot Mijn gedachtenis."* (1 Korinthiërs 11:25). Dit komt in andere vertalingen wat duidelijker naar voren, bijvoorbeeld in de Willibrordvertaling: *"Na de maaltijd zei Hij zo ook van de beker: Deze beker is het nieuwe verbond door Mijn bloed. Blijf dit doen om Mij te gedenken, telkens wanneer jullie eruit drinken,"* en in de Groot Nieuws Bijbel: *"Zo nam Hij na de maaltijd ook de beker en zei: Deze beker is het nieuwe verbond, een verbond dat bekrachtigd wordt door Mijn bloed. Elke keer als u hem drinkt, doe het dan om Mij te gedenken."* Hij zei: *"Deze beker!"* Yeshua had het hier dus niet over zomaar een willekeurige beker wijn, maar over een specifieke beker, namelijk de beker na de maaltijd. Iedere Jood begrijpt meteen welke beker daarmee bedoeld is. Het is namelijk de derde beker die bij de Sederviering gedronken wordt, de 'Beker der Verlossing', maar daar zal ik straks nog nader op in gaan. Hij zegt dus niet dat wij deze beker vaak moeten drinken, maar dat wij elke keer als wij hem drinken Zijn lijden en sterven moeten gedenken. Dus elk jaar op de 14 Nisan. In de liturgie van de traditionele Sederviering symboliseert de wijn in de derde beker het bloed van het lam, dat de verlossing uit de slavernij mogelijk gemaakt heeft. Daarom wordt deze beker ook 'Beker der Verlossing' genoemd. In de liturgie van de Messiasbelijdende Sederviering daarentegen is de wijn van deze derde beker het symbool voor het bloed van Yeshua en het ongezuurde brood symboliseert Zijn lichaam, dat geen zonde kende. Daarmee gaf Hij aan de bestaande viering een diepere betekenis, maar het was nooit Zijn bedoeling dat deze belangrijke onderdelen van de Sedermaaltijd losgekoppeld zouden worden om vervolgens een eigen leven te gaan leiden. Hij gaf daartoe geen opdracht en zeker ook geen toestemming! Bovendien ontbreekt ook elke logica om met deze symboliek het plaatsvervangend sterven van onze Mashiah op een ander tijdstip te herdenken dan op de 14e Nisan. Als een volk of een persoon een verjaardag viert of iets heel belangrijks herdenkt, dan doet men dit niet elke week of maand, maar op de dag waarop deze speciale gebeurtenis destijds heeft plaatsgevonden. De bevrijding van Nederland wordt toch ook slechts één keer in het jaar plechtig herdacht en gevierd, namelijk op 5 mei, en niet wekelijks of maandelijks. Datzelfde geldt ook voor de nationale dodenherdenking op 4 mei. Als een dierbare is overleden, dan zullen de nabestaanden misschien elke dag aan hun geliefde familielid denken, maar toch wel op een andere manier dan op zijn of haar sterfdag. Alleen op die bewuste dag doet men dit doormiddel van een bepaalde plechtigheid. Begrijpt u wat ik bedoel? Zo behoren wij ook het lijden en sterven van Yeshua slechts één keer per jaar op een plechtige wijze te herdenken, namelijk op Zijn sterfdag! Dat ook wij evenals vele andere gelovigen de S'udat haAdon vroeger meermaals per jaar vierden was in wezen niets anders dan een stuk bagage die wij uit de kerken hebben meegenomen en die wij moesten loslaten zoals wij al vele andere dingen moesten loslaten. Daarom is het in het kader van deze Bijbelstudie belangrijk om te kijken, hoe

er in de eerste eeuwen hiermee werd omgegaan. Het tijdstip waarop Yeshua aan Zijn Sh'lichim [apostelen] de opdracht gaf om Zijn dood telkens weer met deze viering te blijven herdenken was en is immers van betekenis. De Messiasbelijdende Joden alsook de gelovigen uit de volken in Klein-Azië en Syrië hielden om die reden vast aan de oorspronkelijke datum en vierden de Maaltijd des Heren elk jaar op de 14e Nisan als integraal onderdeel van de Sederavond. Zij werden door de Romeinse christenen daarom 'Quartodecimanen' genoemd, verwijzend naar quartadecima, hetgeen in het Latijn 'de veertiende' betekent. In deel V van de Studia Patristica staat op blz 8 hierover het volgende: "De gewoonte van de Quartodecimaanse kerken in Asia in verband met de dag waarop het Pascha (het Avondmaal des Heren) werd gevierd, was een voortzetting van die van de kerk in Jeruzalem. In de 2de eeuw herdachten deze kerken met hun Pascha op de 14de Nisan de verlossing die door de dood van Christus tot stand was gebracht." En op Wikipedia lezen wij: "Quartodecimanen is een benaming van die christenen die de datum van het paasfeest berekenden zoals de joden: op de 14de dag van de maand Nisan (Leviticus 23:5 en Johannes 19:14). Deze dag kon op iedere dag van de week vallen. De Romeinse christenen zijn begonnen het paasfeest op de daaropvolgende zondag te vieren." Door historici wordt bevestigd dat de gemeenten in Klein-Azië, waar vooral de apostelen Sha'ul [Paulus] en Yochanan [Johannes] persoonlijk actief geweest waren, en later ook een deel van de Keltische gemeenten in Ierland, Britannia en Gallia zich aan de 14e Nisan hielden als dag om de Maaltijd des Heren te vieren terwijl de gemeente in Rome in plaats daarvan de eerste zondag ná de volle maan ná de lente-equinox naar voren schoof. Binnen het vroege christendom ontstond hierdoor een heftig geschil met betrekking tot de berekening van de datum van Pasen. Om deze en andere kwesties waardoor de christenen in zijn rijk werden verdeeld, op te lossen, riep de tot het christendom bekeerde keizer Constantijn de Grote in het jaar 325 van de gewone jaartelling een oecumenische synode bijeen, die het concilie van Nicea wordt genoemd. Het concilie, waaraan meer dan 300 bisschoppen uit het hele Romeinse Rijk deelnamen, vaardigde een decreet uit waarin alle gelovigen in Klein-Azië en elders werd opgedragen zich aan het gebruik van Rome aan te passen en de Avondmaalsviering niet langer in overeenstemming met de datum op de joodse kalender te houden. Het christelijke paasfeest mocht in geen geval met het joodse Pesach samenvallen. De negatieve rol die keizer Constantijn ten opzichte van de Joden gespeeld heeft, komt in een brief van de keizer aan het concilie duidelijk naar voren, waarin hij o.a. het volgende schreef: "Het is de heiligste van alle feesten onwaardig om de gewoonte van de Joden te volgen. Het is onze plicht om niets gemeenschappelijks te hebben met de moordenaars van onze Here. Wij wensen ons af te zonderen van het verfoeilijke gezelschap van de Joden, zulk een verdorven volk!" Tot zover dit citaat. Deze Romeinse keizer is het blijkbaar volledig ontgaan dat Yeshua zelf een Jood was en dat niet de Joden maar de Romeinen, zijn eigen volksgenoten, de Joodse Messias ter dood hebben gebracht. Bovendien was hij blijkbaar vergeten dat Yeshua aan het kruis allen had vergeven die voor Zijn dood verantwoordelijk waren omdat zij niet wisten wat zij deden. Voor Constantijn had Israël echter afgedaan en zijn kerk had de plaats van Israël ingenomen. Het is dus duidelijk dat hieraan ten grondslag antisemitisme lag en dat deze anti-joodse houding bij talrijke zogenaamde 'christenen' ook vandaag nog merkbaar aanwezig is. In het op het concilie van Nicea uitgevaardigde decreet werden de Quartodecimanen die de Maaltijd des Heren op de 14e Nisan vierden als judaïsten gezien en als ketteren en schismatici veroordeeld. Vanaf die tijd werden zij zwaar vervolgd en een in het jaar 341 van de gewone jaartelling gehouden concilie te Antiochië verordende zelfs dat zij geëxcommuniceerd moesten worden! Ondergronds woedde de strijd echter nog eeuwenlang voort, want ook de Synode van Whitby in 664 was voor een belangrijk deel aan dit probleem gewijd. Met deze besluiten had de kerk zichzelf in feite volgens het beeld, dat Sha'ul [Paulus] in Romeinen 11:17-24 gebruikte, van de olijfbom weggesnoeid. Nadat de Bijbelse Shabat door de heidense zondag werd vervangen, vierde men in de vroegchristelijke kerk het heilig Avondmaal iedere zondag. Het werd van kwaad tot erger. Een eeuwenlange ontwikkeling resulteerde in het Lateraanse Concilie van 1215, dat de transsubstantiatie, de wezensverandering van brood en wijn in lichaam en bloed van Christus leert, en in het Concilie van Trente (1545-1563), dat ten aanzien van de Heilige Mis (een andere benaming van het Avondmaal) spreekt van een waarlijk offer. Volgens de rooms-katholieke opvattingen treedt men in het eten van het brood en het drinken van de wijn

werkelijk in gemeenschap met het aanwezige Paaslam, om zich zelf met Hem mede te offeren als een geestelijke offerande. Vandaar het sterk accent in de rooms-katholieke theologie op het offerkarakter van de Eucharistieviering. De reformatoren hadden hiertegen ernstig bezwaar, omdat dit de unieke betekenis van de op Golgotha volbrachte verzoening tekort doet. In het westerse christendom heeft zich derhalve een hevige strijd ontwikkeld, die verdeeldheid gebracht heeft tussen de rooms-katholieke Kerk en de 16^e eeuwse hervormingsbeweging en tussen de Protestanten onderling. Daarbij raakte de aandacht van de Katholieken zo geconcentreerd op het denkpatroon van de werkelijke tegenwoordigheid van Jezus Christus in de Eucharistie, dat nauwelijks nog belangstelling bestond voor de vraag, waartóe Christus eigenlijk aanwezig zou zijn! Ook in reformatorische kringen denkt men verschillend over dit onderwerp. Luther hield vast aan deze tegenwoordigheid, zij het niet in de vorm van de transsubstantiatie, waarin door de priester het brood en de wijn zouden worden veranderd in het échte vlees en bloed van de Heer, maar wèl in de consubstantiatieleer, namelijk dat de Heer in, met en onder de elementen aanwezig is. Zwingli en Calvijn wezen deze gedachte af. Voor Zwingli wordt de gemeente, als zij de maaltijd tot gedachtenis van Zijn offerdood houdt, zelf tot het lichaam van Christus. Het Avondmaal is dan symbool voor een geestelijke werkelijkheid. Volgens Calvijn is tijdens de viering Christus door de Heilige Geest aanwezig voor de harten der gelovigen. De Avondmaalsstrijd, het conflict tussen de lutheranen en de gereformeerden, die in de 16^e eeuw de eenheid van het protestantisme in gevaar bracht, is nog steeds niet helemaal overwonnen. Aan de hand van dit historisch overzicht kunnen wij helaas maar al te duidelijk zien hoe ver de diverse christelijke denominaties afgedwaald zijn van G'ds Woord door zichzelf weg te snoeien van de Edele Olijfboom en dat geeft voor ons des te meer de noodzaak aan om terug te keren naar onze joodse wortels.

Het Sedermaal van Yeshua

Terwijl het Heilig Avondmaal als één van de sacramenten in de christelijke kerken een geheel eigen plaats heeft gekregen, kan de Maaltijd des Heren, in het Hebreeuws סעודת האדון S'udat haAdon, door de Messiasbelijdende Joden niet los worden gezien van de פסח סדר Pesach Seder en wordt daarom ook dikwijls het Sedermaal van Yeshua genoemd. Dit geeft dan ook duidelijk aan, dat het hier om een puur Joodse aangelegenheid gaat, omdat het offer van Yeshua en de instelling van het Nieuwe Verbond rechtstreeks te maken hebben met de uittocht uit Egypte en de instelling van het Oude Verbond. De uittocht uit Egypte is de א alef en de ת tav (eerste en laatste letter) van de Joodse geschiedenis en tot op de dag van heden tevens van het Joodse g'dsdienstig leven, voor zover het in symbolen wordt uitgedrukt en in ceremonieel en ritus is vastgehouden. Dáár immers begint de wonderbare heilsgeschiedenis van het volk Israël, in de maand ניסן Nisan, die daarom ook wel de maand der wonderen wordt genoemd. Het is niet overdreven om te zeggen dat פסח Pesach voor het Jodendom het belangrijkste feest is, dat in alle andere feesten, in elke Shabat, ja in de gebeden van elke dag door blijft klinken! Waar zouden de andere feesten immers vandaan gekomen zijn, indien niet ook uit het feit der volksgeboorte? Ook de Shabat wordt "een herinnering aan de Uittocht uit Egypte" genoemd, in de Tora zelf, namelijk in דברים D'varim [Deuteronomium] 5:15. Dat de humane vreemdelingenwetten gemotiveerd worden met de verwijzing naar de eigen vroegere slavernij ligt eveneens voor de hand. Er is in dit opzicht nagenoeg niets te bedenken, dat niet met de uittocht uit Egypte in verband wordt gebracht. Het is dan ook geen toeval, dat het lijden en sterven van Yeshua juist heeft plaatsgevonden tijdens het feest waarop de uittocht uit Egypte wordt herdacht, en dat Hij op יום הבכורים Yom haBikurim, de Dag van de Eerstelingen, uit het graf is opgestaan als Eersteling uit de doden! Over de instelling van Pesach en het feest der ongezuurde broden lezen wij in de Tora het volgende: *"In de eerste maand, op de veertiende der maand, in de avondschemering, is het Pesach voor de Eeuwige. En op de vijftiende dag van deze maand is het feest der ongezuurde broden voor de Eeuwige, zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten."* (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 23:5-6).

Zuurdeeg

Enkele weken vóór Pesach begint de Joodse huisvrouw de woning van boven tot beneden schoon te maken, zodat nergens ook maar een greintje zuurdeeg overblijft. Zuurdeeg, in het

Hebreeuws חמץ Chametz, is het symbool voor “zonde”. Ongetwijfeld heeft Sha’ul hierop gedoeld, toen hij schreef: *“Weet jij niet, dat een weinig Chametz [zuurdeeg] het gehele deeg zuur maakt? Doet het oude zuurdeeg weg, opdat jij een vers deeg moogt zijn; jij zijt immers ongezuurd. Want ook ons Pesachlam is geslacht: de Mashiach. Laten wij derhalve feest vieren, niet met oud zuurdeeg, noch met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met het ongezuurde brood van reinheid en waarheid.”* (1 Korinthiërs 5:6-8). Daarom vraagt het Pesachmaal als voorbereiding een ernstig zelfonderzoek, opdat belijdenis en reiniging van zonden de gemeenschap met G’d zal mogelijk maken. Nadat alle Chametz [zuurdeeg] uit het huis verwijderd is en als de geur van reinheid op de dag die aan Pesach voorafgaat in de Joodse woningen zweeft, dan zien allen opgewekt en in zekere spanning verlangend uit naar de Sederavond, waarop het Pesachfeest met al zijn glans en glorie in de huizen neerdaalt. Allen, jong en oud! Zij, die helemaal het ceremoniële Joodse leven kennen, en zij, die er voor kleiner of groter deel zijn buiten komen te staan. De Seder boeit toch vele massa’s Joden, gelovig of niet! Met de Sedermaaltijd wordt de verlossing uit de slavernij gevierd, die tegelijk de geboorte van Israël als volk was. Daarom mag dit feest ook aan geen enkele Jood ongemerkt en ongevierd voorbijgaan. Er worden maatregelen getroffen door allerlei groepen en verenigingen, om er zoveel mogelijk voor te zorgen dat er voor elke Jood, wie dan ook, ergens een plaats aan een Sedertafel is. En zelfs de “vreemdeling, die in uw poorten is” wordt niet daarbij vergeten.

Geen onbesnedenen

Oorspronkelijk was de ברית-מילה B’rit-Mila [besnijdenis] een voorwaarde om als niet-jood aan het Sedermaal te mogen deelnemen: *“Maar wanneer een vreemdeling bij u vertoeft en de Eeuwige het Pesach wil vieren, dan zal ieder van het mannelijk geslacht, die bij hem behoort, besneden worden; eerst dan mag hij naderen om het te vieren; hij zal gelden als in het land geboren. Maar geen enkele onbesnedene mag ervan eten.”* (שמורת Sh’mot [Exodus] 12:48). Op grond van deze tekst trekken sommigen helaas de (volgens mij) verkeerde conclusie dat onbesneden gelovigen uit de volken ook niet mogen deelnemen aan de huidige viering van Pesach (waarbij dus het offerlam ontbreekt). Ik ben van mening dat dit wel zou mogen en in onze groep gebeurt dat dus ook! Deze genoemde bepaling uit de Tora had binnen die context namelijk uitsluitend betrekking op het mee-eten van het pesachlam door vreemdelingen die samen met de Israëlieten mochten vertrekken uit Egypte. Lees maar: *“De Eeuwige zeide tot Moshe [Mozes] en Aharon [Aäron]: Dit is de inzetting van het Pesach: geen enkele vreemdeling mag ervan eten. Iedere slaaf, die door iemand voor geld is gekocht, mag er eerst van eten, wanneer hij hem besneden hebt. Een bijwoner en een dagloner mogen er niet van eten. - Maar wanneer een vreemdeling bij u vertoeft en de Eeuwige het Pesach wil vieren, dan zal ieder van het mannelijk geslacht, die bij hem behoort, besneden worden; eerst dan mag hij naderen om het te vieren; hij zal gelden als in het land geboren. Maar geen enkele onbesnedene mag ervan eten.”* (שמורת Sh’mot [Exodus] 12:43-45 en 48). U ziet, dat hier alleen maar staat dat het de onbesnedenen verboden was om van het pesachlam te eten, maar dat lam wordt sinds de verwoesting van de tempel ook niet meer gegeten door de besnedenen. De huidige Sederviering verwijst daarom alleen nog maar symbolisch naar de oorspronkelijke Sederviering en daarom is er voor de gelovigen uit de volken geen enkele belemmering meer om aan deze symbolische viering van Pesach deel te nemen, mits zij besneden zijn van hart. Dat dit niet alleen door mij, maar ook door velen binnen het huidige rabbijnse Jodendom zo wordt gezien blijkt al uit het feit dat veel orthodoxe Joodse gezinnen met name in Amerika en zelfs Israël, niet-Joodse vrienden en burens voor de Sederavond uitnodigen! Verder maak ik toch ook nog wel een onderscheid tussen de traditionele Pesachviering en de Messiasbelijdende Pesachviering waarin Yeshua centraal staat. Dat ook Sha’ul dit onderscheid maakt blijkt namelijk uit het feit, dat hij in 1 Korinthiërs 5:6-8 ook de niet-Joodse gelovigen uit de volken oproept om het feest van de ongezuurde broden te vieren, terwijl hij twee hoofdstukken verder in diezelfde brief, maar ook in zijn andere brieven aangeeft, dat dezen juist onbesneden zijn. Het pesachlam dat destijds geslacht werd, was een tijdelijk offer voor de bevrijding van de Israëlieten en de vreemdelingen die zich bij hen aansloten, maar het offer van Yeshua is een offer voor altijd ter bevrijding van de hele

mensheid voor een ieder die in Hem geloofd en besneden is van hart! Daarom vraagt hij dan ook zeer terecht in Galaten 5:2-6, waarom een niet-Jood zich zou moeten laten besnijden. Hij heeft er geen enkele reden toe en loopt zelfs kans om zichzelf buiten de genade te plaatsen als hij het wel zou doen. Voor deze viering gelden derhalve slechts twee voorwaarden: het geloof in het offer van Yeshua en de besnijdenis des harten. Daarom schrijft Sha'ul nadrukkelijk: *“Laat ieder zo leven, als de Eeuwige hem toebedeeld heeft, zo, als G'd hem geroepen heeft. Zo schrijf ik het in alle gemeenten voor. Is iemand als besneden geroepen, hij late het niet verhelpen; is iemand als onbesneden geroepen, hij late zich niet besnijden. Want besneden zijn betekent niets, en onbesneden zijn betekent niets, maar wel het houden van G'ds geboden. Ieder blijve bij die roeping, waarin hij was, toen hij geroepen werd!”* (1 Korinthiërs 7:17-20). Dit wordt in vers 24 herhaald: *“Broeders, iedereen blijve voor G'd in die toestand, waarin hij werd geroepen!”* - Sha'ul schrijft hier dus niet dat een gelovige uit de volken zich later alsnog zou moeten laten besnijden. Integendeel! Hij schrijft juist dat een onbesneden in de toestand moet blijven waarin hij geroepen was en zich beslist niet moet laten besnijden! Om deze reden ben ik van mening, dat uitsluitend Joden en gelovigen met Joodse voorouders zowel besneden van vlees alsook besneden van hart moeten zijn, maar dat voor de niet-Joodse gelovigen uit de volken de besnijdenis des harten voldoende is.

Het Paaslam

Het oorspronkelijke Pesachlam was maar een afschaduwing van het ware, ultieme Pesachlam: Yeshua! Hij wordt immers het Lam G'ds genoemd, vooral in de Openbaring. Het Pesachlam moest een mannetje zijn, een jaar oud, in de bloei van zijn leven. Yeshua heeft Zich eveneens geofferd in de bloei van Zijn leven. Het moest gaaf zijn, wat de reinheid van Yeshua aanduidt. Het lam moest vier dagen van tevoren afgezonderd worden en het is dan ook zeer opmerkelijk, dat Yeshua ook vier dagen voor Zijn dood Zijn plechtige intocht heeft gedaan in Jeruzalem. Het lam moest geslacht en aan het vuur gebraden worden, aanduidende het vreselijke lijden van Yeshua, die de zonden van alle mensen op Zich nam, want de toorn G'ds is als laaiend vuur! Geen been moest aan het lam gebroken worden, hetgeen uitdrukkelijk gezegd wordt vervuld te zijn in Yeshua na Zijn dood, waarmee Zijn onverbroken kracht wordt aangeduid. Zo is Yeshua ons פסח Pesachlam! Dat schreef Sha'ul in de bovengenoemde brief aan de Korinthiërs, en dat blijkt ook ondubbelzinnig uit het Evangelie van יוחנן Yochanan [Johannes], waarin Yeshua precies op hetzelfde tijdstip stierf, waarop volgens de farizeese traditie het Pesachlam in de voorhof van de tempel geslacht werd! Tot op de huidige dag viert het farizeese Jodendom de Sederavond namelijk pas bij het begin van de 15e Nisan. De drie andere evangelisten Matit'yahu [Matthéüs], Marcus en Lucas daarentegen spreken duidelijk over de Bijbelse Sederavond bij het begin van de 14e Nisan, die aan het lijden van Yeshua voorafging. Dit blijkt uit verschillende details: bij de voorbereidingen is herhaaldelijk sprake van het Pesach, de maaltijd heeft in Jeruzalem en niet op de Olijfberg plaatsgevonden (het was voorschrift, het Pesachlam binnen de poorten van Jeruzalem te nuttigen), het werd overeenkomstig het gebruik bij nacht gehouden, er wordt over meerdere bekertjes wijn gesproken alsook over ongezuurde broden en het dopen in de schotel en alles werd afgesloten met de lofzangen van de Halel-psalmen. Het is dan ook buitengewoon boeiend om de Sederavond zoals Yeshua hem met Zijn Tal'midim [discipelen] vierde, stap voor stap nader te bekijken.

De Sedertafel

“יום המצות Yom haMatzot [de dag der ongezuurde broden] kwam, waarop het פסח Pesach moest geslacht worden. En Hij zond Kefa [Petrus] en Yochanan [Johannes] uit, zeggende: Gaat heen, maakt het Pesach voor ons gereed, opdat wij het kunnen eten.” (Lucas 22:7-8). Op de Sedertafel mocht in die tijd het Pesachlam niet ontbreken, maar heden ten dage ligt er maar een aanschouwelijk symbool hiervoor op de Sederschotel: een gebraden botje. Het Pesach kan immers buiten de tempel, die er niet meer is, niet volgens de farizeese offervoorschriften geslacht worden. Bovendien heeft Yeshua de plaats van het Pesachlam ingenomen. ליל-הסדר Leil-haSeder [de Sederavond] gaat beginnen. Ter ere van dit familiefeest wordt de tafel met het mooiste versierd, dat het huis kan bieden. Het sneeuwwitte

tafelkleed wordt overgoten door het stralende licht van de kandelaars. Daarop staat de grote Sederschotel, in het Hebreeuws הקערה סדר Seder haQ'ara, genaamd, waarop drie מצות Matzot [ongezuurde broden] liggen, in drie afzonderlijke plooiën van een witte servet verborgen, die speciaal gevouwen is, zodat ze elkaar niet aanraken. Verder ziet men op de schotel een mierikswortel en sla als vervanging van de bittere kruiden, מרור Maror genoemd, een bosje peterselie, selderij of radijs in de plaats van hysop en een kommetje met azijn of zout water en een paar hardgekookte eieren. En dan is er natuurlijk ook nog zoals ik reeds vermeld heb het gebraden lamsbotje en de חרוסת Charoset, een mengsel van appelmoes, gemalen amandelen en noten, kaneel en rode wijn, dat moet herinneren aan de bouwstenen, die de slaven moesten maken in Egypte, want wat de kleur betreft doet het denken aan klei. De bittere kruiden worden ter herinnering aan het bittere lijden onder de slavernij in Egypte gegeten. Het kauwen van de mierikswortel perst u daarom ook terstond de tranen uit de ogen! De eieren en het zoute water worden in de Tora weliswaar niet genoemd, maar wel in de Talmud. De eieren worden zó doorgesneden, dat het geel in het wit op een oog lijkt. Door dit in het zoute water gedoopt te eten, wordt men herinnerd aan de tranen, die de vroegere slaven gestort hebben over hun harde lot. Toen Yeshua aankondigde, dat één van de aanwezigen Hem zou verraden, zei Hij: *“Die zijn hand met Mij in de schotel doopt, die zal Mij verraden.”* (מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 26:23). Hieraan zien wij hoe nauwkeurig Yeshua Zich heeft gehouden aan bestaande tradities. Tenslotte staan er in de traditionele gezinnen nog één grote en vier kleine bekertjes met wijn op tafel. De vijfde is de beker voor אליהו הנביא Eliyahu haNavi [de profeet Elia], want er staat geschreven: *“Zie, Ik zend u de profeet Eliyahu, voordat de grote en geduchte dag van Adonai komt.”* (מלאכי Mal'achi [Maleachi] 3:23 (NBG-vertaling 4:5)). Op de Sederavond begint de ליל-שמורים Leil-Shimorim, de heilige nacht van G'ddelijke Bescherming, die eens de Nacht der Verlossing was. Wat zou het natuurlijker zijn, dan dat de profeet Eliyahu nu zou komen? Op deze avond, in Israël en ook in heel de wereld, hoever ook uit elkaar gedreven en hoe in kleine splinters ook geslagen, overal aan de Sedertafel zit en de verlossing gedenkt en viert, verwacht men de komst van Eliyahu om de spoedige komst van de Mashiach of beter gezegd de wederkomst van Yeshua, aan te kondigen. De wijn staat klaar voor hem en hij kan zo aanschuiven. Daarom wordt ook de deur voor hem volgens de traditie wagenwijd opengezet! Veel Messiasbelijdende Joden doen dit echter niet omdat zij de komst van Yeshua volgens de geschriften uiteraard eerder verwachten dan die van Eliyahu.

Brood en wijn

ליל-שמורים Leil-Shimorim, de heilige nacht van G'ddelijke Bescherming, is begonnen en men gaat aan tafel zitten. De Sederviering begint met het uitspreken van de קידוש Qidush, de zegenspreuk over de wijn: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן Baruch Ata Adonai, Eloheinu, Melech haOlam, bore pri haGafen! [Gezegend zijt Gij, Eeuwige, onze G'd, Koning van het heelal, die de vrucht van de wijnstok hebt geschapen]. In koor tezamen wordt de Qidush uitgesproken, met vaders stem erboven uit, natuurlijk, want de vader, het hoofd en de priester van het gezin, zal de leiding van de Sederviering in handen hebben. Het was en is vrij algemeen bij de Joden, die uit het oosten stammen, de gewoonte van de heer des huizes, om op deze avond een “Kittel” aan te trekken. Een Kittel is het witte gewaad, dat men aan heeft als men begraven wordt. Deze gewoonte heeft in eerste instantie niets met een begrafenissen te maken, maar het doodsgewaad herinnert aan het opperkleed van de Priester, de toga voor de dienst. Plechtig is het zeker, en ergens is het toch wel een symbool voor de dood van Yeshua, die spoedig op Zijn laatste Sedermaaltijd volgde. Na de Qidush over de wijn drinkt iedereen plechtig, op de linkerarm leunend, uit de eerste beker: de eerste vrijheidsdronk! Voor de vader is er een soort sofa gereed gemaakt met twee kussens en de mooiste witte slopen die het huis bezit, soms van zijde, geborduurd. Dat is de “Lahn” (Lehne), dat wil zeggen over Duits-Jiddisch heen: de leun! Dit sofa herinnert aan vroegere tijden toen men niet als wij aan tafel zat. Onze voorouders strekten zich op sofa's uit en lagen aan, want hun feestdis was heel laag. Ze vlijden zich aan hun maaltijd gemakkelijk neer, op voornamelijk hun linkerzijde om de rechterhand vrij te houden om daarmee de drinkbeker vast te houden. Daarom leggen

wij ons tegenwoordig bij het drinken van de wijn een beetje naar links, leunende op de linkerarm! Dit tafereel van het aanliggen van Yeshua en de Zijnen komen wij ook in Lucas 22:14-16 tegen: *“En toen het uur aangebroken was, ging Hij aanliggen en de apostelen met Hem. En Hij zeide tot hen: Ik heb vurig begeerd dit Pesach met u te eten, eer Ik lijd. Want Ik zeg u, dat Ik het voorzeker niet meer eten zal, voordat het vervuld is in het Koninkrijk G'ds.”* - Na het drinken van de eerste beker worden volgens de traditie de handen van hem gewassen, die de leiding van de Seder heeft, want hij is deze avond in het bijzonder koning. Hoe doeltreffend slaat dit op Yeshua! Men komt daarom tot hem met de schaal en kan. Hij staat niet op, maar laat zich bedienen. Althans, zo wordt dit in de traditionele Joodse gezinnen gedaan. Yeshua heeft deze traditie echter doorbroken door als leider van de Seder de voeten van Zijn tafolgenoten te wassen en Hij gaf ons de opdracht, Hem daarin na te volgen (Joh. 13:1-20). Daarna neemt hij een beetje peterselie, selderij of radijs, doopt die in zoutwater en deelt het rond aan alle aanwezigen, die het na het uitspreken van de ברכה B'racha [zegenspreuk] opeten. Nu neemt de leider de middelste van de drie Matzot [ongezuurde broden] uit de Sederschotel, breekt deze in twee stukken en verbergt de grootste helft, zoals het heet voor nagerecht, אפיקומן Afikoman. Straks na de maaltijd zal het rondgedeeld worden. Maar het zal dan, hoewel achteraan, toch geen nagerecht, maar symbolisch vlees van het Pesachlam zijn. Maar wat zou nu de diepere betekenis zijn, die hieraan ten grondslag ligt? Waarom wordt dit stuk Matza verborgen? Alleen Messiasbelijdende Joden weten op deze vragen het antwoord: Yeshua is het Brood des Levens, en tevens het Lam van G'd!. Daarom is de Matza symbolisch vlees van het Pesachlam. Dat de helft ervan verborgen wordt wil zeggen, dat Hij voor een deel van het Joodse volk verborgen is. Later wordt dit stuk Matza weer tevoorschijn gehaald, zoals ook later (bij Zijn wederkomst) Yeshua aan het hele Joodse volk wordt geopenbaard. Het wordt ook verborgen Manna genoemd, want het heeft een geestelijke betekenis, namelijk van dood en opstanding van Yeshua. Het verborgen Manna doet ons ook denken aan de belofte die de verheerlijkte Mashiah gaf: *“Wie overwint, dié zal Ik geven van het verborgen Manna!”* (Openbaring 2:17). Dit doelt natuurlijk op onze gemeenschap met de Hogepriester ter rechterhand G'ds, in levensheiliging! - De Sederschotel met de Matzot wordt nu opgetild en de leider zegt, kijkend naar de ongezuurde broden: *“Dit is het brood der ellende, dat onze voorouders in Egypte hebben gegeten. Laat allen die honger hebben, komen en mee-eten! Laat allen die in nood zijn, komen en met ons Pesach vieren! Nu nog hier, het volgend jaar in het land Israël, nu nog als slaven, volgend jaar als vrije mensen!”* Men schenkt nu weer de beker vol en dan stelt liefst het jongste kind de bekende vier vragen aan de vader: *“Waarom is deze avond zo anders dan alle andere avonden? Immers, op alle andere avonden mogen we eten Chametz en Matza, dus naar believen gezuurd of ongezuurd brood, maar waarom vanavond uitsluitend Matza? Andere avonden eten we allerlei soorten groente, waarom vanavond Maror, bittere kruiden? Andere avonden dopen we zelfs niet éénmaal in, waarom vanavond tweemaal? Andere avonden eten we in zittende of leunende houding naar believen, waarom liggen we vanavond allemaal aan?”* De kinderen hebben die vragen heel nauwkeurig ingestudeerd, en het is de trots van elke Joodse vader zijn zoon of dochter die vragen foutloos in het Hebreeuws te horen lajenen. Daarmee is de Seder geopend en de פסח הגדה של פסח Hagada shel Pesach, de liturgische vertelling over de uittocht uit Egypte begonnen. Ook Yeshua en Zijn discipelen hadden uiteraard als hoofdonderwerp van hun gesprekken tijdens de Sedermaaltijd de bevrijding van Israël uit Egypte, maar het grote Paaslam stond nu op het punt om geofferd te worden, en de gesprekken hierover namen de plaats in van alle anderen! Na de uitleg neemt de leider de beker in de hand, bedekt de Matzot en spreekt een dankgebed uit. Ook Yeshua nam de beker der dankzegging, volgens de gewoonte, zei dank voor de verlossing van Israël uit de slavernij en de bewaring van hun eerstgeborenen. Na het zeggen van de Qidush drinkt men nu op de linkerkant leunend, de tweede beker. In Lucas 22:17-18 lezen wij: *“En Hij nam een beker op, sprak de dankzegging uit en zeide: Neemt deze en laat hem bij u rondgaan. Want Ik zeg u, Ik zal van nu aan voorzeker niet van de vrucht van de wijnstok drinken, voordat het Koninkrijk G'ds gekomen is.”* Ook in Matit'yahu [Matthéüs] 26:29 vinden wij deze belofte van Yeshua: *“Doch Ik zeg u, Ik zal van nu aan voorzeker niet meer van deze vrucht van de wijnstok drinken, tot op die dag, dat Ik haar met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk Mijns Vaders.”* Hij doelt hiermee op de vierde beker, de beker der Lofprijzing. Yeshua kijkt door het lijden heen naar de toekomst. Het feest

zal voor Hem ook pas aanbreken als wij bij Hem zijn! Hij wacht op ons. Bij een beker nieuwe wijn zullen we elkaar weerzien! Volgens de Talmud zien ook de rabbijnen de komst van de Mashiach in de toekomst weggelegd in die vierde beker. Hij die de leiding van de Seder heeft neemt de bovenste Matza uit de schotel en zegt de *ברכה המצה* B'racha haMotzi. Dan neemt hij de overgebleven helft van de middelste Matza uit de schotel en zegt de Bracha hierover. Hij breekt nu een flink stuk van de bovenste en middelste Matza af en eet deze samen, op de linkerkant leunend en deelt eveneens stukjes Matza uit aan allen, die aan de Seder deelnemen. De leider neemt nu Maror, bittere sla, doopt deze even in de Charoset, eet het nadat hij de zegenspreuk heeft gezegd en deelt de rest ervan uit. Nu wordt een echte feestmaaltijd opgediend en besloten met het breken en eten van de halve Matza, die bij het begin van de Seder is opgeborgen, de Afiqoman. Dit verborgen Manna is sinds de verwoesting van de tempel symbolisch vlees van het Pesachlam, hetgeen dus rechtstreeks wijst naar Yeshua. Over dit onderdeel van de viering lezen wij in Lucas 22:19 het volgende: *“En Hij nam een brood, sprak de dankzegging uit, brak het en gaf het hun, zeggende: Dit is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt; doet dit tot Mijn gedachtenis.”* - Nu wordt de derde beker wijn ingeschonken en het dankgebed over de maaltijd uitgesproken. Na de maaltijd drinkt men leunend de derde beker. De rode wijn is volgens de traditie een herinnering aan het bloed van het Pesachlam, dat gestreken moest worden aan de deurposten, opdat de engel des doods aan de huizen van de Israëlieten zou voorbijgaan. Maar met deze derde beker zit het nu anders. De wijn uit deze beker is nu het teken van het bloed dat Yeshua, het Lam van G'd, moest vergieten om volgens het voorschrift uit *ויקרא* Vayiq'ra [Leviticus] 17:11 een waardig offer te zijn: *“Want de ziel van het vlees is in het bloed en Ik heb het u op het altaar gegeven om verzoening over uw zielen te doen, want het bloed bewerkt verzoening door middel van de ziel.”* Daarom moet het ook wijn zijn en geen druivesap, want de alcohol in de rode wijn symboliseert de ziel. Pure alcohol is spiritus, en spiritus is de Latijnse naam voor geest, en geest staat ook synoniem voor ziel. Zo is dus de rode wijn in de derde beker het teken van het verzoenende bloed van Yeshua: *“En Hij nam een beker, sprak de dankzegging uit en gaf hun die en zeide: Drinkt allen daaruit. Want dit is het bloed van Mijn Verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden.”* (*מתתיהו* Matityahu [Matthéüs] 26:27-28). Dat het inderdaad de derde en niet de vierde beker was, blijkt duidelijk uit de volgende tekst: *“Evenzo de beker, na de maaltijd, zeggende: deze beker is het Nieuwe Verbond in Mijn bloed, die voor u uitgegoten wordt”* (Lucas 22:20). Het was de beker na de maaltijd. Na het drinken van de derde beker kan de na-seder beginnen. Zoals ik reeds heb vermeld wordt in de traditionele gezinnen de deur wijd geopend voor Eliyahu, want het is Leil-Shimurim, de Nacht der G'ddelijke Bescherming. En dan schenken zij de vierde beker in en tevens de vijfde beker voor Eliyahu haNavi, waarbij vervolgens de lofzang, het grote Halel helemaal ten einde gezongen wordt: de Psalmen 115-118 en 136, besloten met het overschone *נשמת* Nish'mat: *“De ziel van al wat leeft looft Uw Naam, o Eeuwige, onze G'd!”* De aanwezigen kijken elkaar in de ogen en wensen elkaar toe: *לשנה הבאה בירושלים* “L'shana haba'a birushalayim [Tot het volgend jaar in Jeruzalem]!”, en zij drinken daarop de vierde beker leeg! Uit Matthéüs 26:30 blijkt echter, dat Yeshua en de Zijnen dit niet meer deden: *“En na de lofzang gezongen te hebben, vertrokken zij naar de Olijfberg.”* Zo zullen ook wij deze vierde beker voorlopig laten staan en vol verwachting uitzien naar de dag waarop wij hem mogen drinken op de Bruiloft des Lams. Zo zien wij dat de Sederviering niet alleen een terugzien is naar Israëls wonderlijke bevrijding uit de slavernij, maar dat naast de historische betekenis er ook een profetische verwachting in schuilt. Het Joodse volk ziet elk jaar met Pesach uit naar de komst van de Mashiach en ieder jaar weer is het sinds eeuwen een teleurstelling geweest, dat Hij nog uitbleef! Wij weten dat Hij reeds gekomen is in vernedering, en wij zien bij ieder Sedermaal terug naar Golgotha, waar Hij als Pesachlam stierf voor de zonden van Israël en voor de zonden van de hele wereld. Maar wij hebben óók de zekerheid, dat Hij zeer spoedig zal wederkeren in heerlijkheid! Inderdaad, de Maaltijd des Heren is daarom ook onlosmakelijk verbonden met de 14^e Nisan en kan derhalve niet op een ander tijdstip gevierd worden! In de Joodse traditie wordt verwacht, dat de (weder)komst van de Mashiach [Messias] een nieuwe exodus en nu definitieve verlossing zal brengen. Eliyahu zal er de voorbode van zijn. En die verlossing zal in de Messiaanse tijd gevierd worden met een maaltijd, die steeds afgeschilderd

wordt in woorden en beelden, ontleend aan de Sedermaaltijd. In dat licht gezien wordt het ook duidelijk, waarom Moshe [Mozes], de leider van de eerste exodus en Eliyahu [Elia], de voorbode van de Messiaanse exodus op de berg der verheerlijking met Yeshua spraken over Zijn eigen exodus, die Hij in Jeruzalem ging volbrengen! Nu wordt het ons ook duidelijk, waarom Sha'ul over de verlossing door kruis en opstanding vaak sprak in termen van de Joodse Sederviering en waarom Yeshua voor ons allen de סעודת האדרן S'udat haAdon instelde toen Hij voor het laatst de Sedermaaltijd vierde als teken van de Messiaanse Verlossing, waarover juist de Joodse traditie zo hoopvol spreekt: *“Want zo dikwijls gij dit brood eet en de beker drinkt, verkondigt gij de dood des Heren, totdat Hij komt!”* (1 Korinthiërs 11:26).☆

Werner Stauder